

Porteføljestyret for energi, transport og lavutslipp

Referat	Møte 1/20
Dato	Fra 5.2.2020 kl. 10:00 til 6.2.2020 kl. 15:00
Sted	Soria Moria konferansesenter, Oslo

Tilstede: Hans Erik Vatne (leder)
Anne Vera Skrivarhaug
Elisabeth Maråk Støle (deltok på dag 1)
Erik Sauar (deltok på dag 1)
Henriette Undrum
Ingeborg Palm Helland
Johan Hustad (deltok på dag 2)
Kristin Linnerud
Nils Røkke
Ole Andreas Hagen
Ragnhild Wahl

Tilstede fra Forskningsrådet:

Rune Volla
Katrine Wyller
Aage Stangeland
Lise Johansen
Mette Brest Jonassen
Tone Ibenholt
Marte Qvenild (dag 1 og sak 8/20)
Marianne Haavardsholm Aandahl (sak 6/20)
Eivind Hovden (sak 6/20)
Julie Christiansen (sak 6/20)
Verena Hachmann (sak6/20)
Per Arne Karlsen (sak 8/20)
Mari Lyseid Authen (sak 8/20)
Trond Moengen (sak8/20)

Sak PSENERGI 1/20

Godkjenning av saklisten

Det var ingen kommentarer til saklisten.

Vedtak: Saklisten ble godkjent.

Sak PSENERGI 2/20

Godkjenning av referat fra styremøte 3/2019

Det var kommet inn en kommentar til referatet i forkant. Det ble besluttet å ikke ta denne til følge. Det kom ingen ytterligere kommentarer i møtet. Referatet ble godkjent uten endringer.

Vedtak: Referatet ble godkjent.

Sak PSENERGI 3/20

Habilitet

Styremedlemmenes habilitet i sak 4/20 ble gjennomgått. Fem styremedlemmer er vurdert som habile og styret er beslutningsdyktig i saken.

Spørsmålene om habilitetsvurdering generelt ble diskutert. Det ble kommentert at habilitet bør vurderes på samme måte uavhengig av om det er mange eller få medlemmer som er habile. Det ble likevel pekt på at det er unødvendig å bruke mye tid på å vurdere habilitet dersom det er tilstrekkelig antall medlemmer som er habile.

Vedtak:

Styremedlemmenes habilitet i bevilgningssaken til behandling i møte 1-2020 er oppsummert i Tabell 1. Styremedlemmer som ble vurdert som inhabile forlot møtet under denne saken.

Porteføljestyret for energi, transport og lavutslipp - habilitetsliste for Programstyret - søknadsbehandling 2020													
		Hans Erik Vatne	Elisabeth Maråk Støle	Henriette Undrum	Ragnhild Wahl	Nils Røkke	Johan Hustad	Ingeborg Palm Helland	Anne Vera Skriverhaug	Erik Sauar	Ole Andreas Hagen	Kristin Linnerud	Antall habile
Sak 3/20	Transport - IPO		X					X	X	X		X	5
	X= habil												

Sak PSENERGI 4/20

Vedtak søknader til Transport 2025

Forskningsrådet har besluttet at bevilgningssaker skal refereres separat og at referatene fra disse sakene er unntatt offentlighet. Referatet fra denne saken foreligger derfor i eget dokument.

Sak PSENERGI 5/20

Portefølgeplaner for energi, transport og lavutslipp

Innspill til utkast til overordnet strategi

Rune Volla orienterte om prosessen for utarbeidelse av portefølgeplaner. Portefølgeplanene skal vedtas av Forskningsrådets styre i juni. Portefølgeplanene (0-versjonene) vil bygge på vedtatte programplaner. Større endringer vil kunne gjøres i arbeidet med neste versjon av portefølgeplanene. Arbeidet med disse skal etter planen starte i 2021.

Forskningsrådets strategi er et viktig grunnlag for portefølgeplanarbeidet. Volla presenterte hovedtrekkene i utkastet til strategi. Porteføljestyret diskuterte målene i strategien med vekt på de målene som gjelder styrets ansvarsområde. Kommentarene fra porteføljestyret vil bli bearbeidet videre av administrasjonen og vil være grunnlag for porteføljestyreleders innspill på fellesmøtet med Forskningsrådets styre og porteføljestyrelederne den 12. februar.

Portefølgeplanen

Katrine Wyller presenterte portefølgeanalysen. Hun presiserte at deler av tallgrunnlaget ikke er tilstrekkelig kvalitetssikret, og at det kan komme endringer. Styret kommenterte planprosessene i Forskningsrådet og sa at endringer skjer i stadig større tempo, noe som også krever raskere planprosesser.

Porteføljestyret arbeidet i grupper med mål, effekter og virkninger. Innspillene fra gruppearbeidet vil bli bearbeidet videre av administrasjonen og vil danne grunnlag for utkast til portefølgeplan som vil bli lagt fram på neste porteføljestyremøte.

Henriette Undrum presenterte status for arbeidet med CO₂-fangst og lagring, med fokus på

forskningsutfordringene. Langsiktig forskning har vært avgjørende for at man i dag har løsninger som gjør det mulig å realisere et fullskalaanlegg. Fremover blir det viktig å arbeide for sikre løsninger og for aksept i befolkningen. Viktige temaer er:

- Løsninger som reduserer kostnader til overvåking av lagringsreservoarer.
- Redusere kostnader gjennom radikalt nye løsninger.
- Utvikle konsepter for lagring i tidligere olje- og gassfelt.

Nils Røkke tok for seg viktige forskningsprioriteringer fremover, fra ståsted Brussel. Et gjennomgående trekk i tiden er at alle virkemidler i EU rettes inn mot bærekraft og klimanøytrale løsninger. Det er godt samsvar mellom prioriteringene i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning og prioriteringene i Horisont Europa. I samarbeid med NHO har SINTEF utarbeidet en analyse av hvilke næringer som vil bli viktige fremover. Tre områder som trekkes fram er:

- Avkarbonisert olje og gass.
- Økt industriproduksjon og mer fornybar energi
- Leverandørindustri: Vareproduksjon og tjenester

Nils Røkke pekte på at porteføljestyret bør vurdere om og på hvilken måte det kan arbeide med "Missions".

Lise Johansen presenterte forskningsutfordringene som blir trukket fram i Transport21. En utfordring i transportsektoren i dag er å kunne håndtere usikkerhet i en verden der endringer skjer stadig raskere. Transport21 har lansert tre missions:

- Zero (ingen hardt skadde eller drepte i forbindelse med aktivitet i transportsektoren, null utslipp, reduserte naturinngrep og helsebelastninger)
- Bevegelsesfrihet
- Verdiskapning og konkurransekraft

Porteføljestyret diskuterte prioriteringer i porteføljeplanen. Administrasjonen vil bearbeide innspillene og ta dem med i det videre arbeidet med porteføljeplanen.

Vedtak:

Porteføljestyret ba administrasjonen arbeide videre med et utkast til porteføljeplan for energi, transport og lavutslipp i tråd med innspillene som fremkom i møtet.

Porteføljestyret ba styreleder videreformidle innspillene til Forskningsrådets strategi som fremkom i møtet til Forskningsrådets styre og de andre porteføljestyrelederne i møte 12. februar. Administrasjonen vil oppsummere innspillene i et eget notat.

Sak PSENERGI 6/20 Internasjonalt samarbeid

Eivind Hovden i avdeling for internasjonalisering i Forskningsrådet orienterte om Forskningsrådets fire hovedspor for internasjonalt samarbeid; føringer i egne utlysninger, europeiske partnerskap, Horisont Europa og annet bilateralt og multilateralt samarbeid.

Marianne H. Aandahl presenterte hovedlinjene i Horisont Europa. Pilar 2 er særlig viktig for energi- og transportområdene og ca. 25 prosent av satsingen i denne pilaren vil gå til energi, klima og mobilitet. Om lag halvparten av budsjettet i pilar 2 vil gå til å finansiere partnerskap. Clean Energy Transition er et bredt partnerskap som dekker fornybarområdet og CO₂-håndtering. Hun presenterte også arbeidet med Missions og Green deal.

Tone Ibenholt presenterte de internasjonale aktivitetene som porteføljestyret har finansieringsansvar for.

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Styret spurte om status for arbeidet med partnerskapene. Forskningsrådet svarte at hovedtrekkene nå er fastlagt. En viktig endring sammenliknet med tidligere er at de industrielle partnerskapene skal åpnes og ikke være lukkede grupper slik det til dels har vært under Horisont2020. Når det gjelder transport, vil mye bli fastlagt i månedene som kommer. Planen er at partnerskap etableres der det ikke blir brukt nok midler i det ordinære rammeprogrammet.
- Styret kommenterte at det er begrenset med industri på transportområdet i Norge, og spurte om hvilke konsekvenser de industrielt rettede partnerskapene vil få for dette området. Forskningsrådet svarte at når det gjelder de industrielle partnerskapene kan også andre aktører som offentlig sektor og FoU-organisasjoner bli medlem i partnerskapene. Industrielle partnerskap vil for øvrig kun utgjøre 50 prosent av fremtidige partnerskap innen transport. For de øvrige partnerskapene har Norge relevant industri på området, spesielt på det maritime området og innen batteri og hydrogen.

Vedtak:

Porteføljestyret tok orienteringen til etterretning og ba om at innspillene fra diskusjonen tas med i det videre arbeidet med porteføljeplan og planer for internasjonalt samarbeid.

Sak PSENERGI 7/20 Orienteringssaker

Rune Volla orienterte kort om følgende saker:

- Rammer og føringer fra departementene i budsjettet for 2020.
- Status for gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Det er godt sammenfall mellom føringer fra departementene og synspunkter fra strategidiskusjonen.
- Porteføljestyret bør diskutere om det er behov for et nytt klimaforlik og hvilke argumenter det vil være for dette. Det vil være viktig å fylle huller i finansieringen bl.a. knyttet til arealbruk og transport. En diskusjon bør også omfatte hvordan styret kan arbeide med "missions".

Vedtak:

Porteføljestyret tok informasjonen til orientering.

Sak PSENERGI 8/20 Utlysninger fra ENERGIX i 2020

Katrine Wyller innledet og presenterte forslag til utlysningstekster. Styret skulle beslutte utlysningstekster for innovasjonsprosjekter (IPN), kompetanseprosjekter (KSP-K og KSP-S) og beslutte utlysning/innretning på Radikalt nyskapende forskerprosjekter. I tillegg skulle styret komme med innspill til tematikk for PILOT-E i 2020 og komme med innspill til utlysningstekst for fellesutlysning om Arealer under press.

Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN)

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Styret støtter at "å løse samfunnsutfordringer" og "verdiskaping" sidestilles.
- Det må oppfordres til søknader som bidrar til klimanøytrale løsninger.
- Søknader skal inneholde en troverdig plan for implementering og skalering dersom prosjektet lykkes.

- Maksimal støtte til enkeltprosjekter er 16 mill. kroner. Styret mente dette bør være normalen, men ikke en absolutt grense.
- Det var enighet om at søker *bør* samarbeide med forskningsmiljøer (ikke skal eller kan).

Kompetanseprosjekter (KSP – K)

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Det var enighet om at begrepet lavutslipp bør erstattes med klimanøytrale løsninger.
- Styret diskuterte prosjektenes ramme og varighet, og herunder muligheten for kortere prosjekter:
 - Det var enighet om at det ikke skal legges inn noen øvre grense i rammen for enkeltprosjekter. Det angis i utlysningen hvor mange prosjekter som forventes finansiert.
 - Store prosjekter må argumentere godt for behovet for omfanget.
 - Store prosjekter bør kunne levere resultater fortløpende/svare på problemstillinger underveis.
 - Også mindre prosjekter som leverer resultater raskt er ønskelig.
 - Også prosjekter uten gradsutdanning må kunne nå opp i konkurransen.

Kompetanseprosjekter (KSP-S)

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Det bør arbeides mer med hvem denne søknadstypen er rettet inn mot. Det som etterlyses er samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som ikke blir realisert pga. manglende betalingsevne.
- Det ble påpekt flere problematiske føringer, spesielt under punkt om prioriteringer.

Administrasjonen bearbeider teksten for KSP-S-utlysningen i tråd med innspillene i møtet og konfererer med styremedlemmene Linnerud og Røkke før publisering.

Radikalt nyskapende forskningsprosjekter

Per Arne Karlsen innledet om utlysningen. I 2018 ble det gjort en vurdering av erfaringer og resultater fra tidligere Nye konsepter-utlysninger. Vurderingen var positiv og det har vært ønskelig å fortsette med denne type utlysning.

Det legges opp til å støtte prosjekter i følgende to faser:

- Fase 1: Støtte inntil seks prosjekter med maksimalt 2 mill. kroner pr prosjekt.
- Fase 2: Støtte inntil tre prosjekter fra fase 1 med maksimalt 6 mill. kroner pr prosjekt.

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Styret var skeptisk til bruk av styreutvalg for utvelgelse av prosjekter til intervjurunde (fase 1). Styret bør ikke være med i prosessen for fase 1.
- Det ble stilt spørsmål ved om ikke mye av målet med utlysningen kan ivaretas gjennom forskerprosjektutlysninger, og dermed også unngå en ressurskrevende søknadsprosess. Forskningsrådet pekte på at dette er prosjekter med større risiko og større potensial enn vanlige forskerprosjekter. Dette er prosjekter som vil ha problemer med å nå opp i ordinære forskerprosjektutlysninger.
- Porteføljestyret pekte på at man kan ta risiko når det gjelder prosjektideen, ikke selve forskergruppen – den må ha høy kvalitet.
- Det bør tas med et femte kriterium om at ideen skal være grensesprengende.
- Styret ba om en oppsummering av resultatene fra prosjekter som er blitt støttet gjennom Nye konsepter.

Deltakelse i fellesutlysning: Arealer under press

Katrine Wyller presenterte utlysningsteksten. Det ble presisert at utlysningen gjelder *landarealer*.

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Utlysningen bør åpne for at både store og mindre prosjekter kan støttes.
- Ressurstilgang og bærekraft for produksjon av bioenergi er et viktig tema.
- Porteføljestyret spurte om ikke ENERGIX burde bidra med mer enn 10 mill. kroner, pga. de store arealkonfliktene som er knyttet til energiproduksjon. Forskningsrådet orienterte om at rammen for utlysningen er på 150 mill. kroner og mye er generelle midler. Gode energiprojekter vil bli støttet selv om den samlede summen overstiger 10 mill. kroner.

Innspillene vil bli tatt med videre til gruppen som jobber med denne utlysningen.

PILOT-E

Mari L. Authen innledet. Administrasjonen ønsket innspill fra styret til hvilke temaer som skal lyses ut i PILOT-E i 2020. Innspillene vil bli tatt videre til styringsgruppen for PILOT-E.

Porteføljestyret trakk fram følgende temaer:

- Utslippsfri sjømatnæring (havbruk): Begrunnelsen er at dette er en næring med store utslipp og med økonomiske ressurser til å gjennomføre prosjekter.
- Maritim næring, med vekt på prosjekter med eksportpotensiale.
- Fremtidens klimanøytrale prosessindustri.
- Flere temaer innenfor transport kan være aktuelle: Tunge kjøretøy (der batterier ikke er løsningen), utslippsfrie transportkjeder (bane, vei, sjø, grenseflatene mellom transportformene) og utslippsfrie knutepunkter.
- Klimapositive løsninger
- Digitalt energisystem
- Installasjon/utbygging av flytende offshore vind: Ambisjonen kan være å redusere kostnadene med f.eks. 50 prosent.
- Tematikken bør knyttes til anbefalingene i Klimakur 2030

Rammene for utlysningene i 2020

Porteføljestyret diskuterte rammene og var enige i at rammene som ble vedtatt på forrige møte kan beholdes.

Vedtak:

Porteføljestyrets kommentarer, prioriteringer og føringer tas med i det videre arbeidet med utlysningene av IPN og KSP-K. Administrasjonen arbeider videre med utlysningsteksten for KSP-S og avklarer teksten med styret.

*Porteføljestyret ga sin tilslutning til plan for gjennomføring av utlysning «Radikalt nyskapende forskerprosjekter» sept. 2020, med følgende justeringer:
Porteføljestyret ga administrasjonen fullmakt til å avgjøre hvilke søknader som skal inviteres til trinn 2 i søknadsbehandlingen.
Endelig innstilling legges frem for Porteføljestyret i desember 2020 for beslutning.
Porteføljestyret ba om en oppsummering av resultatene fra prosjekter som er støttet gjennom de tidligere Nye energikonsept-utlysningene.*

Porteføljestyret ba administrasjonen ta innspillene som fremkom i møte med i den videre prosessen for å beslutte tematikk for PILOT-E i 2020 og endelig utlysningstekst for fellesutlysningen "Arealer under press".

Porteføljestyret vedtok følgende rammer for utlysninger i 2020:

Søknadstype	Utllysning	Ramme
Innovasjonsprosjekt (IPN)	170 mill. kroner	150 - 190
Kompetanseprosjekt for næringslivet (KSP – K)	138 mill. kroner	120 - 160
Kompetanse og samarbeidsprosjekt (KSP-S)	30 mill. kroner	20 - 40
Radikalt nyskapende forskerprosjekter (tidl. Nye energikonsepter)	30 mill. kroner	
Deltakelse i fellesutlysning om Arealer under press (KSP-S)	10 mill. kroner	
Pilot-E	50 mill. kroner	

Sak PSENERGI 9/20

Utlysninger fra Transport 2025 i 2020

Innovasjonsprosjekter i offentlig sektor (IPO)

Lise Johansen presenterte forslag til tekster og rammer. Forskningsrådet har vedtatt at en ny ordning knyttet til førkommersielle anskaffelser skal innlemmes i utlysningen. Administrasjonen foreslo at søknader om IPO prioriteres foran søknader om førkommersielle anskaffelser under ellers like forhold. Porteføljestyret støttet dette.

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Det er viktig å ha med målet om reduserte kostnader, men formuleringen bør justeres.
- Porteføljestyret støtter forslaget om å prioritere prosjekter som inkluderer mastergrader.
- Begrepet transportløsninger er ikke helt klart, det kan være ulikt hva som legges i dette og det bør utdypes nærmere.
- Det kan være potensiale for å engasjere flere forskningsmiljøer i transportforskning. Porteføljestyret ønsker å komme tilbake til dette på et senere styremøte.

Pilot-T

Mette Brest Jonassen presenterte forslag til utlysningstekst. Det er den tredje Pilot-T-utlysningen og forslaget bygger på erfaringer fra tidligere utlysninger.

Porteføljestyret hadde følgende kommentarer:

- Styret foreslo å utelate prioritering av søknader med detaljerte planer for godkjenning, realisering mm.

ERA-NET Urban Europe

Administrasjonen ønsket å utvide rammen til Urban Europe dersom det kommer flere gode søknader enn det er rom for innenfor den vedtatte rammen på 10 mill. kroner. Administrasjonen foreslo at rammen økes med 10 mill. kroner og at dette tas fra de to øvrige utlysningene i 2020.

Porteføljestyret sluttet seg til dette.

Vedtak:

Porteføljestyrets kommentarer, prioriteringer og føringer tas med i det videre arbeidet med utlysningene.

Porteføljestyret vedtok følgende rammer for utlysninger i 2020:

Søknadstype	Utllysning	Ramme
Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IP-O)	40 mill. kroner	30 – 50
Pilot-T	60 mill. kroner	45 – 75
ERA-NET Urban Europe	10 mill. kroner	10 – 20

Sak PSENERGI 10/20

Bevilgningsfullmakter til administrasjonen

Tone Ibenholt presenterte de ulike ordningene der det er behov for bevilgningsfullmakt. Dette er ordninger med løpende utlysningsfrist og relativt små enkeltbevilgninger. Porteføljestyret ga sin tilslutning til de foreslåtte rammene for ordningene og ga administrasjonen fullmakt til å fatte vedtak.

Vedtak:

Porteføljestyret vedtok følgende:

- *Rammene for ordningene MVO, utenlandsstipend, støtte til gjesteforsker og arrangement for 2020 ble fastsatt som vist i tabellen:*

	<i>2020 (mill. kroner)</i>
<i>Medvirkningsordningen MVO (ENERGIX)</i>	<i>10</i>
<i>Gjesteforsker/utenlandsstipend</i>	
• <i>ENERGIX</i>	<i>1,5</i>
• <i>Transport 2025</i>	<i>1</i>
<i>Arrangementsstøtte</i>	
• <i>ENERGIX</i>	<i>1</i>
• <i>Transport 2025</i>	<i>0,5</i>

- *Administrasjonen ble gitt fullmakt til å fatte vedtak i tildelinger under MVO, utenlandsstipend, gjesteforsker og arrangement.*

Sak PSENERGI 11/20

Delportefølje By – orientering

Rune Volla orienterte om satsingen. Det er mye internasjonalt samarbeid på området og byforskning er høyt prioritert i Europa. Porteføljestyret for energi, transport og lavutslipp har ansvar for byporteføljen, og byforskning skal være en del av porteføljeplanen på området. Det er imidlertid mange andre porteføljestyre som har ansvar for forskning innenfor området. Verken ENERGIX eller Transport 2025 deltar i utlysninger på byområdet i 2020.

Porteføljestyret kommenterte at fellesutlysninger er positivt fordi det legger opp til mer helhetstenkning.

Vedtak:

Porteføljestyret tok orienteringen til etterretning

Sak PSENERGI 12/20

Eventuelt

Anne Vera Skrivarhaug informerte kort om Klimakur 2030 som nylig er lagt fram.

Vedtak:

Informasjonen om Klimakur 2030 ble tatt til orientering.

Sak PSENERGI 13/20

Godkjenning av vedtaksprotokoll

Protokollen ble godkjent og signert av styreleder.

Vedtak:

Protokollen ble godkjent